

The background of the entire page is a dynamic kinetic art pattern. It consists of numerous vertical black and white lines that are not perfectly straight. Instead, they are wavy and curved, creating a sense of movement and depth. The lines are more densely packed in some areas, creating darker shades of gray, and more spread out in others, creating lighter shades. This creates a 3D effect, as if the lines are bending and flowing. At the top, there is a horizontal rectangular box with a red border and a light gray fill. Inside this box, the words "KINETIC ART" are written in a bold, red, italicized serif font. At the bottom right, there is another horizontal rectangular box, similar in style to the first one, with a red border and a light gray fill. Inside this box, the name "GAMZE SARI" is written in a bold, red, italicized serif font.

KINETIC ART

GAMZE SARI

KINETIC ART

Kinetik Sanat, ileri uygarlığın getirdiği, modern sanat akımlarından biridir.

Kişiden kişiye değişen bir yorum ve algılama kabiliyetine dayanan rengarenk plastik formlar, kareler, yuvarlaklar, ilgi çekici düzenlemelerle yüzeyleri dolduran bir sanattır.

Kinetik sanat, Victor Vasarely tarafından 1955 yıllarında Paris'te tanıtılmışken, günümüzde bu sanatın merkezi New York gösterilmektedir.

Figüre yer verilmeyen resim çalışmalarından 1950 neslinden sonraki sanatçıların etkilendiği bilinmektedir. Günümüzde şişeden-koltuğa, otomobil lastiğinden kurşun kaleme kadar her üretilen şey üzerinde estetik değerler denenmektedir. Kinetik sanatta illüzyon (göz aldatma) ilkeleri ön planda gelir.

Hareket olaylarını inceleyen bilim dalıdır. 20.yy.'da Amerika'da doğmuş olan Op'art duran ya da hareket halindeki objelerin retina ile algılanması olayı denemelerini konu edinen bir sanat türüdür.

Böylece kinetik-optik deyimi birbirine yakı anlamda kullanılmaktadır.Kinetik sanat optik özellik göstermektedir.**(Cahit KINAY, Sanat Tarihi)**

Önceleri fizik ve kimya dallarında hareketle ilgili olayları tanımlamak için kullanılan kinetik sözcüğü 1945'ten sonra sanatçıları ilgilendirmeye başlamış, ışık ve hareket, plastik ve görsel sanatların tasvirinde estetik öğeler ve ifade araçları olmuştur. 1960'ta kinetik sanat kronolojisinin yayınlanmasıyla sanat dilinde yer etmiştir.**(1960 Sonrası Sanat)**

Arkaik sanatların hareketsiz, blok gibi görünen heykelleri zamanla ve sanat anlayışlarına göre hareketlendirilmiş, barak sanat aşamasında hareket ve ışık temel sanatsal ifade öğeleri sayılmıştır.

Bernini'nin Apollon ve Daphne, Prosperina'nın kaçırılması,daha sonraları Carheaux'un La Danse'i,Rude'ün Marseillaise grup heykellerinde hareket,ifadenin tümüyle bütünleyici elemanları olarak değeriendirilmiştir. Fütürist resim ve heykel sanatçısı Baccioni tümüyle hareket algısı veren mekanda tek form sürekliliğı adlı bronz heykelini,hareket olayını somutlaştırmak için yapılmıştır.(**Cahit KINAY, Sanat Tarihi**)

Kinetic Art'ın Başlangıcı

Bauhaus, Rus Konstrüktivistleri, De Stilj hareketi ve daha yakın dönemlerden Alexandre Calder bu akımın kaynağını oluşturmaktadır. Kinetik sanat ilk kez konstrüktivistlerce ortaya atılmış ve bu sanat düşüncesini Pevsner ve Gabo kardeşler manifestolarında şöyle savunuyorlardı. “Sanatın Mısır’ dan gelme bin yıllık yanılgısından, sadece statik ritimlerden oluşabileceği yanılgısından kendimizi kurtarmalıyız. Çağımızın duyarlılığının ana biçimi olarak, sanatın en önemli unsurlarının kinetik ritimler olduğunu bildiriyoruz.” İlk kinetik heykel bu anlayışla 1920’ de N. Gabo tarafından yapılan “kinetik heykel: Yükselen ve Duran Dalga” dır. (**Cahit KINAY, Sanat Tarihi**)

1960'a Kadar Kinetic Art

1930 öncesi kinetik sanat özellikleri sayıca çok azdır. “**GELECEKÇİLİK**” akımı sanatçıları dinamik harekete dayalı bazı yapıtlar üretmiş, BALLA ve Fortunata Depero (1892-1960) dönen, dağılan, dönüşen, yok olan ve yeniden görünen üç boyutlu nesnelerden söz etmekle birlikte bunları daha çok “mekanik tiyatro”da kullanmışlardır. ARCHIPENKO’nun ahşap, cam, tel, ve metal kullanarak gerçekleştirdiği heykelleriyle LAURENS’in “parçalanabilen” yapıtlarında bazı hareketli parçalar bulunmakla birlikte, bunların hiçbirinde hareket bir estetik öge olarak kullanılmamıştır. Bu anlamda en erken kinetik sanat örneği, DUCHAMP’ın Bisiklet Tekerleği (1913) yapıtıdır.

DELAUNAY'ın Diskler (1912-1913) dizisi GABO'nun Kinetik Konstrüksiyon'u (1920), TATLIN'in III. Entegrasyonel Anıtı Projesi (1919)'de hacim yaratan kinetik örneklerdir. (**Cahit KINAY, Sanat Tarihi**) 1920'lerde MOHOLY – NAGY'nin elektrikli makine aracılığıyla ışık etkileri yarattığı yapıtları ve RODÇENKO'nun konstrüksiyonları, 1940 öncesi kinetik sanatın önemli örnekleridir. Hareketi estetik ve anlatımsal öge olarak kullanma eğilimi ancak 1940'larda ivme kazanmıştır. Dadacılık ve Gerçeküstücülük ile Yapımcılık' tan kaynaklanan sanatçılar "kinetik" kavramını işlemeye başlamıştır. İtalyan sanatçı MUNARI 1930'larda kullanışsız makineleri tasarlamış, 1940'larda da kinetik nesneler gerçekleştirmiştir. 1950'erde Fransız sanatçı Pol Bury istendiği zaman döndürülebilen hareketli düzlemleri ile (Plans Mobiles) hareketi anlatım aracı olarak kullanılmıştır. (**Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt**)

1960 ve Sonrası Kinetic Art

Kinetik sanat 1960'larda gerek ABD'de gerek Avrupa'da yaygın anlatım türlerinden biri haline gelmiştir. İngiltere'de MARY MARTIN (1907-1969) ALTINORAN gibi matematik kurallarıyla biçimlendirdiği yapıtlarında hareketi doğal ışık aracılığıyla elde ederken, kocası MARTIN hareketli nesnelerden yararlanmıştı. Fransız sanatçı MORELLET ile Arjantin'li LE PARC da yapıtlarında özellikle bilimsel ilkelere hareket etmişlerdir. Öte yandan TINGUELY ve TAKIS gibi deneysel sanatçılarda hareketli yapıtlarıyla ünlenen kişilerdir. Bu dönemde Avrupa'nın bir çok önemli sanat merkezinde kinetik sanatın irdelendiği grup sergileri açılmıştır. Bu yapıtların çoğunda çok çeşitli malzeme ve tekniklerden yararlanıldığı, hatta bilgisayarın bile kullanıldığı görülür.

Kimi örneklerde hareket yavaş, kimilerindeyse gözün izleyemeyeceği kadar hızlıdır. Düzenli olan kadar, rastlantısal olanda vardır. 1970'lerin yeni estetik arayışları içinde hareketin yine anlamlar kazanması yumuşak, zarif, ritmik, tekdüze, düzensiz vb. gibi sıfatlar yüklenmesi kinetik sanat örneklerinin çeşitliliğinin artmasına katkıda bulunmuştur. (**Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt**)

Kişilerin katılması ile değişik mekanlarda yapılan ışıklı denemeler sanal gösterileri sayılabilmektedir. Laser ışınlarıyla uzayda yapılan ışık düzenlemeleriyle 20 yy' ın son aşamasında sanata verilen değişik anlam belgelenmek istenmektedir. (**Cahit KINAY, Sanat Tarihi**)

Kinetic Art Türleri

1974’de Frank J.Malina hazırladığı Kinetik Art : Theory And Practice (Kinetik Sanat : kuram ve uygulama) adlı kitapta, Kinetik Sanat’ın kapsamını parçaları mekanik yöntemle hareketli kılan üç boyutlu nesne ve kuruluşlar olarak tanımlamış, ayrıca film aygıtlarından yararlanılarak yaratılan resimleri de bu kavram içine dahil etmiştir. Bugünkü kinetik kapsamında değerlendirilen türlerse şöyle sıralanabilir.**(Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt)**

1. Optik Yanılsama ve Görsel İkiliklerin Olanaklarından Yararlanılarak İzleyicide Optik Oynama ve Hareket Yaratan Resimler: Bu tür yapıtlar çoğunlukla OP SANAT tanımı içinde değerlendirilir. Statik durur gibi görülen bazı eserlerde hareket algısı verebilir.

Fransız resim sanatçısı Victor Vasarely'nin bazı iki boyutlu yapıtları, küçük hücremsi yüzey düzenlemeleriyle hareket ediyormuş gibi gösterilmiştir. Kişiden kişiye değişen bir yorum ve algılama kabiliyetine dayanan rengarenk plastik formlar, kareler, yuvarlaklar, ilgi çekici düzenlemelerle yüzeyleri dolduran bir sanat olan kinetik sanat 1955'de Paris'te Victor Vasarely tarafından tanıtılmışken günümüzde bu sanatın merkezi Newyork'ta gösterilmiştir. Vasarely, dünyada Kinetik Sanatın babası olarak tanınır.

2. İzleyicinin Mekan İçinde Yerini Değiştirmesiyle Biçim Değiştiren İşler:
Bunun ilk örneği ELLİSSİTSKİ'nin 1928'de Hannoverde tasarladığı "Soyut Galeride" ki uygulamasıdır.

1950’den sonraysa Venezüella’da ressam SOTO, İsraili sanatçı AGAM ve Fransız Görsel Sanatlar Araştırma Grubu (GRAV) benzer türde çalışmalar yapmıştır.

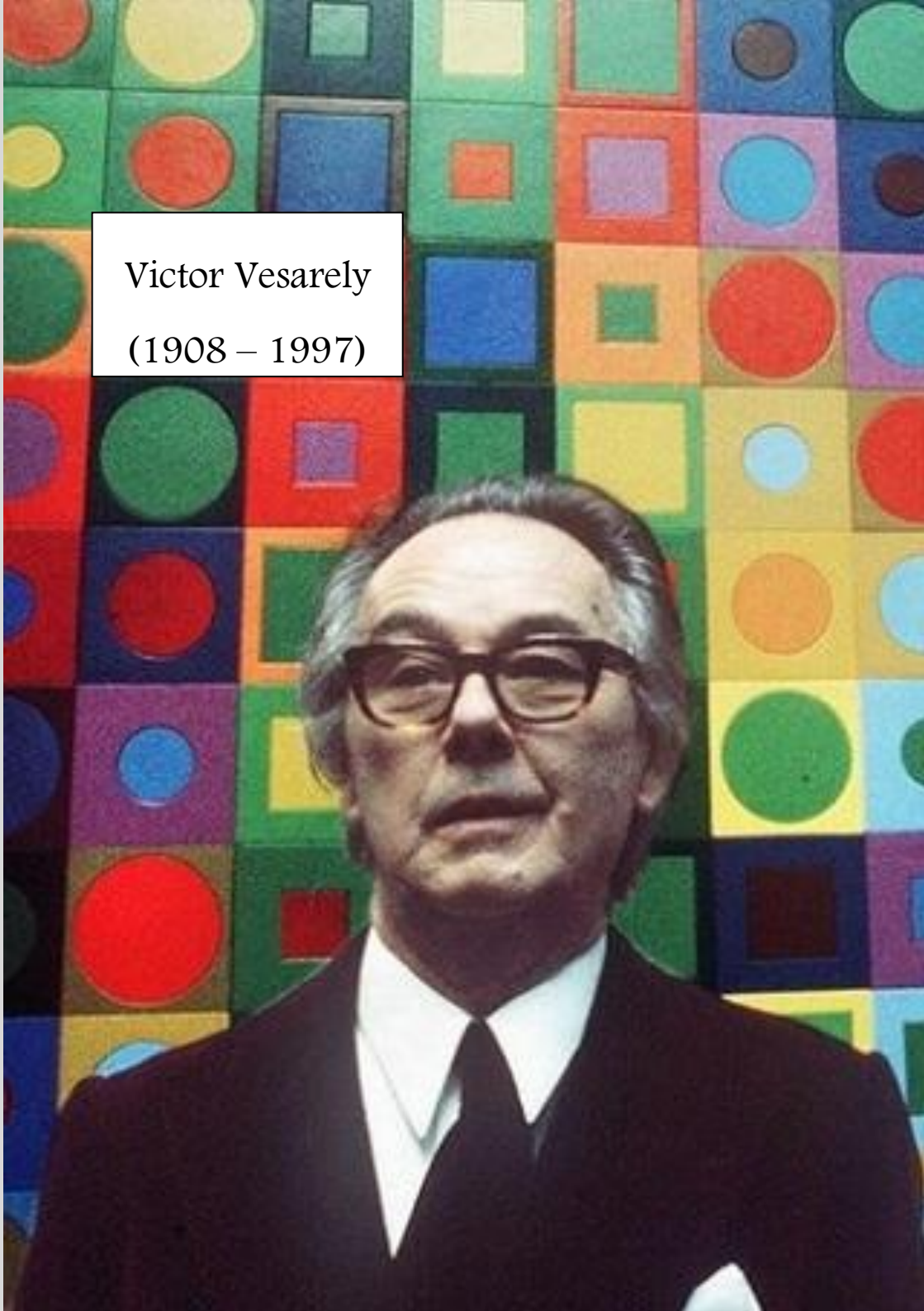
3. Neon Işıklı İlanlarda olduğu gibi, bir işin kademeli olarak aydınlatılmasıyla elde edilen ışık akışından yararlanarak yaratılmış hareket yanılsamasının bulunduğu Yapıtlar: “Işık Sanatı” bu yöntemden yararlanmıştır. Nicolas Schoefe; kinetizmin temel malzemesi olan mekan, ışık, zaman, dinanizm ilkelerini ortaya koyan Nicolas akımın kuramcısı olarak kabul edilir. Heykellerinde devinim ve ışık yansıması sorunlarını irdelemiştir.

4. Calder’in Mobilleri gibi hareket sağlayan bir aygıt olmaksızın kendiliğinden hareket kazandırılan üç boyutlu nesneler

5. Bir aygıt aracılığıyla hareket kazandırılan üç boyutlu nesneler

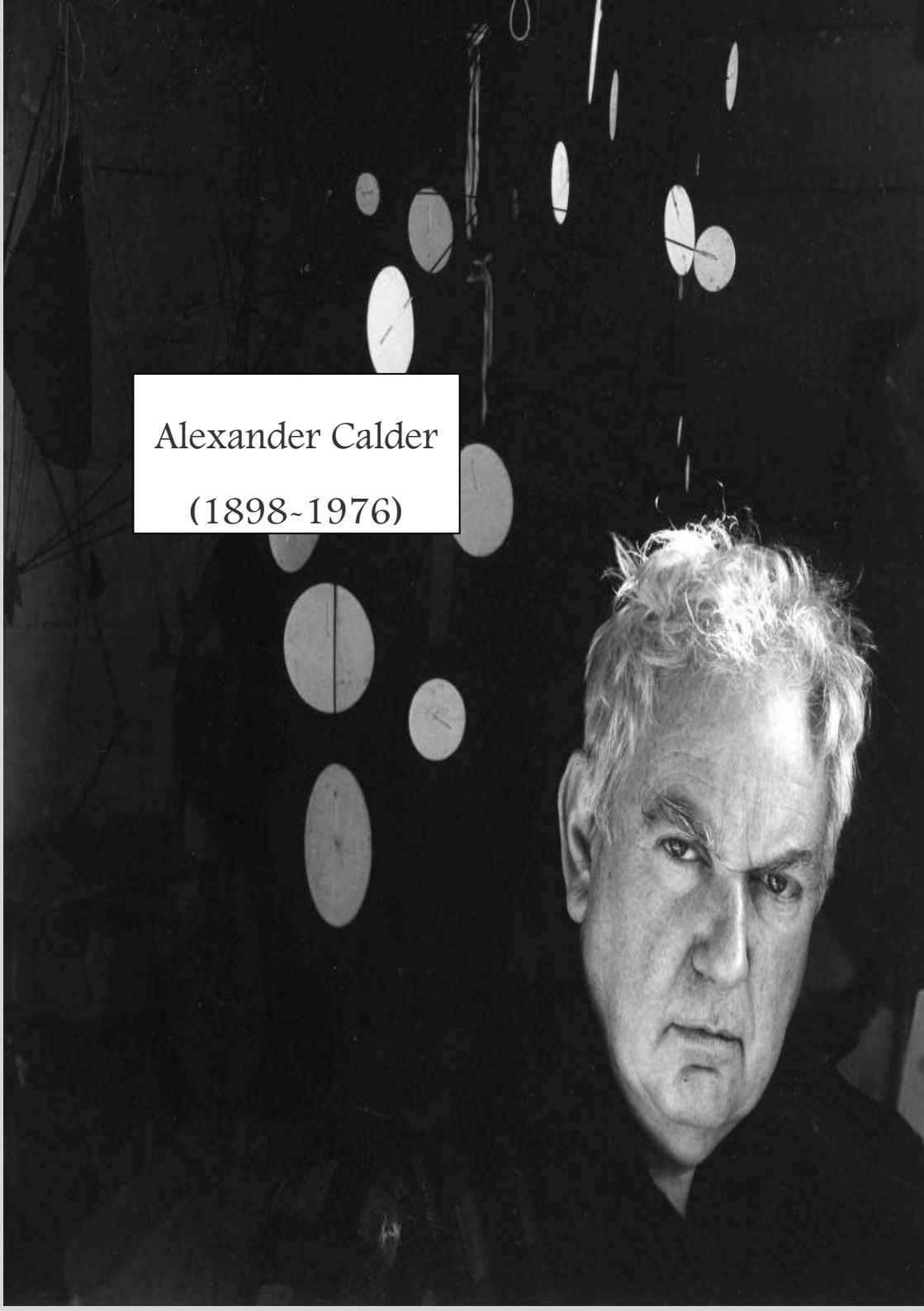
Victor Vesarely
(1908 – 1997)

Victor Vesarely

(1908 – 1997)

Victor Vesarely, dünyada kinetik sanatın babası olarak tanınır. Macar asıllı olan bu sanatçı, grafik sanatlarına ve geometrik resim çalışmalarına 1930 yıllarında başladı. 1955 yılında kinetik sanat manifestosunu yayınladı.

A black and white portrait of Alexander Calder. He is shown from the chest up, looking directly at the camera with a serious expression. His hair is light-colored and slightly messy. The background is dark, featuring a mobile sculpture with several light-colored, oval-shaped discs hanging from thin wires. The lighting is dramatic, highlighting his face against the dark background.

Alexander Calder
(1898-1976)

Alexander Calder

(1898-1976)

ABD’li heykeltci ve ressam. Geliřtirdiđi Mobil’lerle heykel alanına hareket kavramını sokan sanatçıdır. 1923’de New York’ta sokak ve metrodaki insanların eskizlerini yapan Calder, tek bir çizgiyle hareket duygusunu yaratabilmiştir. 1925’de ilk tel heykelleri yapmaya başlamış, 1927’de devinen oyuncaklar üretmiştir. 1930’larda Amerika ve Paris’te ün kazandı. 1931’de figüratif olmayan ilk kinetik konstrüksiyonunu yapmıştır. 1932’de ARP’da sanatçının hareket etmeyen kuruluşları için “stabil”ler deyimini önermiştir. Daha sonra bu deyimler tüm diğer heykeller içinde kullanılır olmuştur. 1950’lerde kuleler diye adlandırdığı “duvar mobilleri” “çanlar” diye adlandırdığı “ses mobilleri” üretmiştir. 1959 tarihli stabil, ince siyah metalden yapılmış dört ayağa oturan bir konstrüksiyondur. Komik ve fantastik olana sürekli ilgi duyan Calder yapıtlarında bu nitelikleri vermeye amaçlamıştır.

Naum GABO

(1890-1977)

Rus heykeltir. Heykelle teknolojik bir duyarlılıkla yaklaşmış ve bu anlayış içinde soyut ve matematiksel biçimler üretmiştir. 1915’de baş heykelleri yapmıştır. Ağaç ve ince metal tabakalar kullanılarak kübist eğilimli heykelleri oluşturmuştur. Bunlar modern sanatın ilk örneklerindendir.

1920’de ince uzun bir metalden elektrik yardımıyla titreşen bir heykel denemesi yapmış adını Kinetik Konstrüksiyon

koymuş, ancak sürdürmemiştir.

Tüm yaşamı boyunca yapımcı düşüncüyü salt bir sanat akımı ve yaratım üslubu olarak değil, bir yaşam biçimi olarak da benimseyen sanatçının bu içtenliği ona

20.yy’ın teknolojik gelişimini sanat alanına aktaran sanatçılar arasında seçkin bir yer kazandırmıştır.

A photograph of Nicolas Schöffer standing in his studio, surrounded by his kinetic art. He is wearing a brown leather jacket over a blue patterned shirt and a red tie. The background is filled with complex metal structures, some with circular components, and a framed abstract painting with red, white, and blue geometric patterns.

Nicolas SCHOEFER

1912~1992

Nicolas SCHOEFER

1912-1992

Kinetizmin temel malzemesi olan mekan–ışık–zaman–dınanzimin ilkelerini ortaya koyan Nicholas akımının kurucusu olarak da kabul edilir. Macar kökenli Fransız heykeltci ve deneysel sanatçı heykellerinde devinim ve ışık yansıması sorunlarını inceleyen, kinetik sanatın ilkelerini benimsemiştir.

1957’de “ışınsal dinamik” adlı gösteri ile deneysel sanat anlayışını toplumsal yaşama katma çalışmasının bir örneğidir.

Kinetik Sanat anlayışına bağlı sanatçıların benimsediği gibi çeşitli biçim olanakları sunmaktadır. Schöffer, ayaklar üstünde yükselen kentler ve gelişmiş teknolojik araçlar yardımıyla görkemli yaşam mekanları da tasarlamıştır.

**(Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 3. Cilt-
1624)**

Jean TÎNGUELY

(1925~1991)

Makineler kullanarak hareketlendirdiği heykellerinde endüstri dünyasının korkularını sergilemiştir. **(1960 Sonrası Sanat)** Bazı yapıtları ışık ve elektromagnetik güçler hareket ettirmektedir. Bu sanatın teknoloji ile buluşması, kaynaşması olayıdır. Tinguely çizgilerle soyut resim yapan matemachine meydana getirmekle bu tür çalışmaların en özgün örneğini veriyordu. **(Cahit KINAY, Sanat Tarihi)** 1960’larda yaptığı kinetik heykeller yeni Dadacı mizah anlayışına örnektir. Tinguely kendi kendini yok eden “Newyork’a saygı” adlı çalışması bir heykelin aynı anda hem bir nesne hem de bir olay olması kavramını kusursuz biçimde dile getirmiştir. **(Ana Britanica)**

Po1 BURY

(1922-2005)

Yunanlı heykeltci ve deneysel sanatçıdır. 1954-1958 yapmış oyduğu yapıtlarını çelikten yapmış, soyut kinetik heykellerdir. Sürekli devinim içinde olabilmeleri için tepelerine ağırlık yüklenmiş, ayrıca enerji kaynağı olarak yaylarda kullanılmıştır. 1960'larda elektromanyetizm alanında çalışmaya başlayan Takıs, Manyetik Baleler ve öteki yapıtlarında manyetik bir alan içinde kontrollü olarak devinen nesneler yapmıştır. Bazı kinetik yapıtlarında ışık efektlerini müzikle birleştiren Takıs 1975'te müziksel bir ses yankısı yapan elektromanyetik etkiler yaratan devingen diskleri Londra Çağdaş Sanat Enstitüsü'nün galerisinde sergilemiştir.

Nagy MOHOLY

(1895~1946)

Macar kökenli ressam ve heykeltci. Bauhausta öğretmenlik yapmış. Fotoğraf, tiyatro ve endüstriyel tasarım alanında etkinlik göstermiştir. Avant Garde grubunun kurulmasında etkin olmuştur. Maleviç, Elkissitski ve Gabo'nun etkisine girmiştir. Işık sanatı bağlamında deneysel yapıtlar üretmiştir. Yapımcı anlayışı güçlü bir biçimde uygulayan sanatçı bir sanat yapıtının ancak çevresel bir düzenleme içinde düşünülebileceğini savunmuş, bir resim yada heykel etkinliğinin salt taş ve tuval üzerine değil, aynı zamanda endüstriyel alanda da söz konusu olabileceğini yapıtlarıyla kanıtlamıştır. (**Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**)

KAYNAKÇA

- [1] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [2] 1960 Sonrası Sanat
- [3] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [4] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [5] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [6] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt
- [7] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt
- [8] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [9] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2. Cilt
- [10] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 3. Cilt-1624
- [11] 1960 Sonrası Sanat
- [12] Cahit KINAY, Sanat Tarihi
- [13] Ana Britanica
- [14] Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi